

Kører man fra Rosenfeldt Gods ud ad Knudshoved Odde, går turen gennem det flade agerland, forbi Oreby Skov og videre til Knudsskov, hvor bilen må efterlades. På cykel eller til fods kan man nu fortsætte gennem den meget varierede skov. Det er en egeblandingsskov med ellesumpe, partier med birk og store områder med ørnebregner. Vest for Knudsskov er landskabet et græsningsoverdrev med spredte grupper af træer og buske, og især krat af hvidtjørn, slåen og hunderose. Landskabet er småbakket og afgræsses af sort, fredeligt, Galloway kvæg som led i naturplejen. De skal hindre, at området gror til og bliver til skov og dermed mister sin enestående karakter.

Man kommer videre vestpå ad en markvej, der løber midt på odden, og som fører ud til Draget, den smalle stenede tange, der giver adgang til fods til den yderste fredede del, Knudshoved. En anden mulighed er at følge stierne langs sydkysten. Her kan man undervejs, en halv kilometer sydvest for Knudsskovgård og 100 meter fra stranden, se en meget stor vandreblok, som er efterladt af en gletscher i istiden.

Knudshoved – den yderste spids

Ad Draget, som er overskyldt ved højvande, når man ud til Knudshoved. Denne den yderste del af odden består af flere små, 9-13 meter høje bakker, der er adskilt af lave flade områder med flere små søer. På sydsidens bakker eroderer havet og danner en klint, hvor man kan se, at bakkerne består af gult moræneler. Moræneler er en aflejring, der består af en blanding af ler, silt, sand, sten og store blokke. Oprindeligt er materialet afsat af gletschere og efterladt, da de smeltede væk.

Strandens sten og de store blokke i vandet er alle vasket ud af moræneleret og ligger som vidnesbyrd om, at bakkerne har været noget større. Nordsidens bakker har alle grønne skrænter mod havet. Det vil sige, at der ikke mere sker erosion af dem, de er "døde".

Foto: Ole Malling.

En smal tange, et såkaldt drag, forbinder Knudshoved Odde med Knudshoved. Man må studere vejruddisgen nøje, hvis man vil gå ud til Knudshoved, for det smalle stykke bliver oversvømmet ved højvande.

Foto: Ole Malling.

Kystklint på Knudshoved Odde. De fleste er ikke mere aktive. På stranden ligger mange store sten, som havet har vasket ud af klintens moræneler.

De flade områder mellem bakkerne her er bygget op af krumodders strandvolde. Det fortæller os, at havet tidligere har eroderet i skrænterne, og bølgerne har skyllet materialet mod øst og har aflejret det som serier af krumodder, den ene uden på den anden. På den måde er vigene mellem bakkerne blevet fyldt ud.

Nogle steder har krumodderne afspærret en lagune, der nu ses som en lille sø.

I maj og juni kan man høre klokkefrøernes karakteristiske lyd i et par af de små søer. Der er en egenartet stemning herude midt i havet med langt til civilisationen.

Det undersøiske Knudshoved

Har man mulighed for at se på et søkort over Smålandsfarvandet, er det tydeligt, at Knudshoved fortsætter som et svagt buet rev under havoverfladen næsten 17 kilometer længere mod vest. Knudshoved Odde er kun den østlige del af en mere end 30 kilometer lang voldliggende struktur. Den er et af sporene efter den is, der i flere omgange dækkede dele af Danmark i sidste istid, som kaldes Weichsel Istiden.

I slutningen af Weichsel Istiden var isen smeltet bort fra Danmark, men så bredte den sig atter frem fra sydøst efter at have gledet ned gennem Østersøens lavning. Det var det Ungbaltiske fremstød, som nåede frem til Østjylland for 17.000 – 18.000 år siden. Derpå smeltede isen atter tilbage. Men af og til stødte den lidt frem eller blev stående længere tid på samme sted. Det var tilfældet her ved Knudshoved Odde. I et sidste angreb stødte den frem, stod stille nogle år og smeltede så helt væk for sidste gang og efterlod den voldsomme israndsbakke, som vi nu kalder Knudshoved Odde. Selv om isens rand lå stille, gled isen dog stadig frem og aflejrerede moræneler. Når randen lå stille, var det blot et tegn på, at isen smeltede i samme hast, som den gled frem.

Gennem tunneller i isranden strømmede smeltevand ud foran og dannede et flodsystem, som aflejrede sand på en flad slette. Den gang var der intet vand i Smålandshavet, da enorme mængder af vand endnu var opmagasineret i ismasserne. Først da det meste af isen var smeltet bort fra Skandinavien, steg havet atter og dækkede de vestligste dele af israndsbakkerne, lavningen syd for, hvor isen havde ligget og sletten foran, som nu er Avnø Fjord. Men Knudshoved Odde ligger stadig oven vande, og dens indmad af moræneler fortæller om en dannelse under et fortidigt koldt klima og om voldsomme naturkræfter.

De store sten

Stenene på stranden og i klinerne på Knudshoved er også tavse vidner om fortiden. Mange af dem er særligt karakteristiske og stammer fra Bornholm og Østersøområdet. De blev brudt løs af isen, fragtet med og efterladt her i moræneleret, da den smeltede. Når vi finder dem i dag, afslører de netop isens vej, og vi kalder nogle af dem for ledeblokke.

Foto: Ole Mølling.

Kysten ved Knudshoved Odde er altid en oplevelse værd. Ved lavvande kan man næsten ikke undgå at blive betaget af de mønstre, der kommer til syne, når vandet trækker sig tilbage. Kysten ved Knudshoved Odde.

Knudshoved Odde Egenartet stemning midt i havet med langt til civilisationen

Naturen på Knudshoved Odde er speciel, og de fleste besøgende bliver betaget af den smalle odde skabt af isen og havets kræfter.

Knudshoved Odde er kun den østlige del af en mere end 30 kilometer lang voldlignende struktur skabt af isen, som i istiden gled ned igennem Østersøens lavning. Senere har havet nedbrudt og bygget land mellem de små morænebakker.

Hvor:

Knudshoved Odde er en 15 kilometer smal tange der strækker sig ud fra Sydsjælland 5 kilometer vest for Vordingborg.

Koordinater:

55.056048
11.745222

Find flere steder på:
www.geus.dk/naturperler

GEUS

www.geus.dk

Tekst:

Geolog, naturvejleder Jørn Waneck